

14 การบรรยาย การพรรณนา การอธิบาย

ผศ. ดร. ธเนศ เวศร์ธาดา

คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย

บรรยาย

ใครทำอะไร ที่ไหน / มีอะไร อยู่ตรงไหน

พรรณนา

เน้นภาพ ความรู้สึก/ มีภาษาเปรียบเทียบ ภาษาบอกแสลงสีเสียด

อธิบาย

เน้นให้ความรู้ แสดงความคิด

- 1) พ่อของผมอายุเกือบ 70 ปีแล้ว คงไม่มีเวลามากนักสำหรับการหันเหชีวิตให้ต่างไปจากที่เป็นอยู่ หลังจาก อوبر่าอยู่กับน้ำมันเครื่องเรือและละอองทะเลมากกว่า 40 ปี พ่อได้ขึ้นบกเป็นการถาวรเมื่อปีกลายนี้
- 2) หญิงชราร่างหง่อม อาศัยกระท่อมเก่าๆ กลางไร่ร้าง นางมีผมเหมือนสีหมอกดอกเถา ใบหน้านั้นย่น และแห้งเหี่ยว เว้นแต่แววตายังวาว แต่ที่ราวเวลาโพล้เพล้ อายุขัยแปดสิบเศษ หลังจากนั้นค่อนข้างมากแล้ว
- 3) 37 คือหมายเลขห้องฉัน ซึ่งเป็นห้องสุดท้าย อยู่ชั้นบนแถบริมสุด หน้าต่างมุ้งลวดสามบานเหนือหัวเตียงนอนชนิดไม้ต่อแบบหยาบๆ เป็นมุมหนึ่งที่ฉันชอบเป็นพิเศษ

- 4) ในระยะเข้าพรรษา ไม่มีวันไหนครีครึ้นเท่ากับวันพระซึ่งชาวบ้านร้านตลาดจะมอดักบาตรทำบุญที่วัด โดยพระท่านไม่ต้องบิณฑบาต เมื่อถึงวันนี้บรรดาเด็กวัดก็จะเอาบาตรกับตะลุ่มไปเรียงเป็นแถวที่บริเวณนอกขานศาลาการเปรียญ เหล่าผู้มีจิตศรัทธาก็จะพากันหอบข้าวหิ้วแกงมาตักใส่ภาชนะที่พวกเรเตรียมไว้
- 5) อนิจจา! แสงเดือนเพ็ญส่องกระจ่างจับพระพักตร์อยู่เมื่อกี้ก็จางซีดขมุกขมัวลง ท้องฟ้าสลัวมัวพยับครึ้ม อากาศเย็นเฉียบจับหัวใจ น้ำค้างหยดผะๆ เป็นหยาดน้ำตาแห่งสวรรค์ เกสรดอกกรังรวงพรุเป็นสายสหัสธาราสรงพระพุทธรูธีระ จักจันเรไรสงัดเงียบ ดูไม่มีแก่ใจจะทำเสียง ธรรมชาติรอบข้างต่าง สลดหมดความคະนองทุกสิ่งทุกอย่าง

การอธิบาย มีกลวิธีต่าง ๆ ดังนี้

- 1) อธิบายตามลำดับขั้นตอน
- 2) ใช้ตัวอย่าง
- 3) เปรียบเทียบความเหมือนกันและความต่างกัน
- 4) ชี้สาเหตุและผลลัพธ์ที่สัมพันธ์กัน
- 5) ให้นิยาม

1) การอธิบายตามลำดับขั้นตอน

หกคะเมน เริ่มด้วยหัดให้เด็กเอาฝ่ามือทั้งสองของตนยันกับพื้นแล้วหกหัวเอาเท้าทั้งสองตั้งพิงกับผนัง ต่อจากนั้น ครูช่วยเอาแขนของครูคานกลางหลังเด็ก แล้วให้เด็กตั้งเท้าของตนให้มั่นกับพื้น แล้วหงายหลังเอาฝ่ามือทั้งสองยันลงกับพื้น พอเด็กทำได้เองแล้วครูก็ไม่ต้องช่วย

2) การใช้ตัวอย่าง

ในสภาพป่านั้น ถึงแม้จะมีต้นไม้หลายชนิดปะปนกัน แต่ก็มีคุณสมบัติเนื่องจากต้นไม้หลายชนิดอาจไม่เกื้อกูลกันโดยตรง แต่จะเกื้อกูลกันตามธรรมชาติของมัน เช่น พวกหนอนผีเสื้อที่ชอบกินต้นไม้บางชนิด ทำลายต้นไม้บางชนิด ปรากฏว่ามีนกบางชนิดคอยเก็บกินหนอนผีเสื้อเหล่านั้น

3) การเปรียบเทียบความเหมือน หรือความต่างกัน

อาหารเทคอเวย์จะเรียกว่าอะไรดี คำเดิมที่เป็นแนวทางให้คิดหาคำใช้ คือข้าวห่อ เรียกตามลักษณะการบรรจุที่จะนำอาหารนั้นไปได้สะดวก ซึ่งมักเป็นข้าว ถ้วยเดี่ยวห่อไม่เรียก เดี่ยวนี้ไม่มีใบตองจะห่อ ใช้ถุงพลาสติกหรือกล่อง เรียกว่าอาหารถุงหรืออาหารกล่อง ว่าเป็นอย่างไร ไป ไม่คิดรวมกัน ให้เห็นว่าเป็นอาหารที่จะนำติดตัวไปได้สะดวก **คนมีปืนพกพาปืน คนกินอาหารน่าจะพกพาอาหารได้ จะบรรจุในอะไรก็ได้ เรียกว่า อาหารพกพาทำอะไรดี ใกล้เคียงกับความหมายของคำว่า เทคอเวย์**

4) การชี้สาเหตุและผลลัพธ์ที่สัมพันธ์กัน

การปอกมะปรางรีวเป็นศิลปะชั้นสูง เพราะเนื้อมะปรางนิ่มมาก ถ้าจับหนักมือก็ชำ จะต้องปอกเบามือ และการปอกแบบรีวนั้น ปอกโดยตั้งคมมีดตามความยาวของลูก ให้เนื้อมะปรางที่ปอกแล้ว นูนเป็นสันขึ้นเป็นรีวๆ จนรอบทั้งลูก ฉะนั้นจะรีวลีกหรือตื้นเกินไปก็ไม่ได้ ถ้ากดคมมีดลึก เมื่อคว้านเมล็ดออกเนื้อจะขาดจากกันไม่เป็นลูก ถ้ารีวตื้นรีวก็ไม่เด่น คนปอกจะต้องมือเบามือเที่ยง และมีสมาธิจึงจะรีวมะปรางหรือปอกมะปรางรีวได้

5) การนิยาม

คำนิยาม หมายถึงความรู้สึกรู้สึกที่มีอยู่ในจิตใจของแต่ละคนหรือแต่ละกลุ่ม ว่าสิ่งใดสิ่งหนึ่งหรือการกระทำอย่างใดอย่างหนึ่งมีคุณค่าหรือมีความสำคัญ

ข้อความต่อไปนี้เป็นกรเขียนลักษณะใด

1. ผมเกิดที่บ้านสวนธนบุรี หน้าบ้านติดคลองวัดดอกไม้ ไม่ไกลจากสถานีตำรวจบุปผารามปัจจุบันมากนัก สถานีตำรวจแห่งนี้สร้างมาก่อนผมเกิด แต่ไม่ได้มีรูปร่างหน้าตาอย่างที่เป็นอย่างทุกวันนี้ เดิมเป็นเรือนไม้แถวเก่าๆ ไม้ก็ห้อง หน้าโรงพักมีถนนผ่านกลาง ฝั่งตรงข้ามคือวัดดอกไม้ ซึ่งเป็นศัพท์ชาวบ้าน ภาษาราชการเรียกว่า วัดบุปผาราม

2. ครอบครัวไทยสมัยที่มีคนอยู่มากๆ มีคนหลายรุ่นหลายวัยหลายครอบครัว อยู่ด้วยกัน จัดการเรื่องกินให้เป็นรูป "กงสี" นิยมว่าประหยัคดี จ้างแม่ครัวคนเดียว ทำกับข้าวส่งให้ทุกครอบครัว บางบ้านนิยมกินรวมกันเป็นครอบครัวรวม บางบ้านชอบจะแยกกินเป็นครอบครัวย่อย ใช้ได้ทั้งนั้น งานเรื่องกินหนักที่แม่ครัว
3. ย่างเข้าฤดูฝน ต้นอะไรๆ ก็พากันรีบงอก แดกใบอ่อนๆ ออกมาจนดินไม่มีที่ว่าง หลังจากฝนสาดซัดพื้นปลูกเมล็ดพันธุ์ต่างๆ ที่นอนฝังดินให้ตื่นมาโป่งหน่อแตกใบ ทุกหนทุกแห่งเต็มไปด้วยลูกพืชแย่งกันขึ้น
4. คนไทยสนใจกับการพรรณนาธรรมชาติมาก และไม่ค่อยคิดใจในข้อที่ว่า ธรรมชาติที่พรรณนาในวรรณคดีจะคล้ายหรือเป็นไปตามทำนองของธรรมชาติจริงๆ หรือไม่ เอาใจใส่กับความไพเราะตามจินตนาการของแต่ละบุคคล และพึงพอใจมากกับมโนภาพที่กวีวาดให้สมใจตน
5. สุวรรณหงส์ เป็นชื่อของตัวเอกฝ่ายชายในเรื่อง "สุวรรณหงส์" ได้ฝ่าฟันอุปสรรคและผจญภัยอันตรายนานาประการ กว่าจะได้นางเกษสุริยง ซึ่งเป็นตัวเอกฝ่ายหญิงมาเป็นคู่ครอง ตอนที่คิดออกคิดใจผู้อ่านผู้ฟังรวมทั้งกวีไทยหลายท่าน น่าจะเป็นตอนที่สุวรรณหงส์ได้สายวาวไปหานางเกษสุริยง จนถูกหอกยนต์ ซึ่งตัวละครฝ่ายผู้ร้ายได้ทำดักไว้
6. วันนั้นเป็นวันที่เปิดเรียนใหม่มาได้สัก 2-3 วัน ทุกคนกำลังอยู่ในระหว่างห่อชั้นใหม่ของตนเอง เมื่อเลิกตอนเที่ยง และหลังจากอาหารปิ่นโตหรือข้าวห่ออย่างลวกๆ แล้ว พวกผมก็พากันจับกลุ่มกันขึ้นได้ต้นก้ามปู การเล่นเกมหิน ไม้หึ่ง ต้องเต หรือโปลิศจับขโมยอันเป็นกีฬาอดนิมของพวกเรารุ่นนั้น
7. เมื่อเลี้ยงกันเป็นอย่างกินโต๊ะจีน เข้านั่งโต๊ะ คนเดินโต๊ะยกลูกไม้เป็นจานๆ มาให้กินก่อน กินแล้วมีอาหารจานเล็กๆ กินเจ้าจานเล็กๆ นี้หมด ก็ถึงอาหารจานใหญ่ เริ่มต้นด้วยหูลลามาและอื่นๆ เรื่อยๆ ไปเป็นลำดับ สุดท้ายกินกับปลาเค็ม ไข่เค็ม แล้วกินของหวาน หมดกันเท่านั้น

1. “ท้าวราวป่าสัจเจียบจนน่ากลัว เขาไม่กล้าแม้แต่จะขยับตัวไล่ยุงที่บินหวู่หรืออยู่ข้างหูก่อนที่จะเกาะกัดและกินเลือดของเขาจนเกินอึด ด้วยเกรงว่าเสียงขยับตัวเพียงเกรกเดียว อาจทำให้เจ้าลายพาดกลอนตัวใหญ่นั้นกระโจนเข้ามาขย้ำเขาภายในพริบตา”

ข้อความนี้ใช้โวหารตามข้อใด

1. บรรยายและอธิบาย	2. บรรยายและพรรณนา
3. พรรณนาและอธิบาย	4. บรรยายและเปรียบเทียบ

2. ผมยังจำภาพรถรางสีเหลืองๆ ตัดเส้นด้วยสีแดงที่วิ่งถึงๆ ไปตามถนนสายต่างๆ ในกรุงเทพฯ เมื่อสามสิบกว่าปีก่อน ไม่เคยลืมภาพของคนขับรถรางในเครื่องแบบเสื้อเชิ้ตแขนสั้นและกางเกงขายาวสีเทาๆ ที่ยืนเด่นอยู่ด้านหน้าของตัวรถ สายตามุ่งตรงไปเบื้องหน้าในขณะที่ทำคอยเหยียบกระดิ่งเหล็กเสียงดังแก๊งๆ แทนเสียงแตรในเวลาที่รถสามล้อถีบล้ำเข้ามาในราง

ข้อความข้างต้นมีกลวิธีการเขียนแบบใด

1. บรรยาย	2. บรรยายและพรรณนา
3. พรรณนา	4. บรรยายและอธิบาย

3. อีกประการหนึ่ง ชีวิตสังขารของมนุษย์ไม่ยั่งยืนยืดยาวเหมือนเหล็กเหมือนศิลา ถึงโดยว่าจะมีพ้ออยู่ในขณะหนึ่ง ก็คงจะมีเวลาที่ไม่มีได้ในขณะหนึ่งเป็นแน่แท้ ถ้าประพาศความชั่วเสียแต่ในเวลาที่มีพ้ออยู่แล้ว โดยจะปิดบังซ่อนเร้นอยู่ได้ด้วยอย่างหนึ่งอย่างใด เวลาไม่มีพ้อความชั่วนั้นคงจะปรากฏเป็นโทษติดตัวเหมือนเงาตามหลังอยู่ไม่ขาด เพราะฉะนั้น จึงเป็นคนอ่อนน้อม ว่านอนสอนง่าย

ข้อความข้างต้นใช้กลวิธีนำเสนอแบบใด

1. บรรยายและอธิบาย	2. พรรณนาและอุปมา
3. บรรยายและพรรณนา	4. อธิบายและอุปมา

4. ผู้ที่เข้าไปในหุบผาแห่งบุปผชาติจะมีความรู้สึกรู้ว่าเดินอยู่ระหว่างขนมชั้น เขาปลุกดอกไม้สีเป็นแถบๆ ไปบนเนินตลอดทางเดิน เมื่อมองดูจากที่สูงหรือเนินเล็กๆ จะเห็นสีชมพู สีม่วง สีเหลือง เป็นสายยาวเป็นชั้นๆ มีสระเล็กๆ และมีต้นไม้เป็นกอๆ จัดไว้อย่างสวยงามตามทางเดิน

ข้อความข้างต้นใช้วิธีเขียนแบบใด

1. บรรยาย	2. พรรณนา
3. อธิบาย	4. บรรยายและพรรณนา

5. “การแพร่ข่าวโดยขาดความระมัดระวัง หรือแม้แต่คำพูดง่ายๆ เพียงนิดเดียว ก็สามารถทำลายงานที่ผู้มีความปรารถนาดีทั้งหลายพยายามสร้างไว้ด้วยความยากลำบากเป็นเวลาแรมปี หากจะแก้ตัวว่าการพูดพล่อยๆ เพียงสองสามคำนี้เป็นเรื่องเล็ก ไม่น่าจะเก็บมาถือเป็นเรื่องใหญ่เลยก็ไม่ถูก เหมือนฟองอากาศนิดเดียว ถ้าเข้าไปอยู่ในสายเลือดก็จะสามารถปลิดชีวิตคนได้ทั้งคน”

ข้อความข้างต้นใช้กลวิธีการนำเสนอตามข้อใด

1. อธิบายและอุปมา	2. อธิบายและบรรยาย
3. พรรณนาและอุปมา	4. พรรณนาและบรรยาย

6. โดยเหตุที่ระเบียบเป็นประดิษฐานพระพุทธรูปปฏิมากรประจำอยู่ในที่นั้นมาแต่แรก และเป็นขนบนิยมสำหรับการสร้างระเบียบต่อมาในภายหลัง ดังนั้นจึงเกิดมีคำว่า “พระ” ขึ้นข้างหน้า “ระเบียบ” เป็น “พระระเบียบ” ซึ่งมีความหมายว่า “ระเบียบที่ไว้พระพุทธรูปปฏิมากร” การที่คนแต่ก่อนเดิมคำว่า “พระ” ขึ้นไว้หน้า “ระเบียบ” ก็คงจะกันมิให้เกิดสับสนระหว่างระเบียบเรือน ระเบียบโบสถ์ ระเบียบวิหาร กับระเบียบที่ไว้พระพุทธรูปปฏิมากร เหตุนี้จึงเกิดคำว่า “พระระเบียบ” ขึ้นในสมัยต่อมา

ข้อความข้างต้นเป็นการสื่อสารประเภทใด

1. การบรรยายและพรรณนา	2. การบรรยายและอธิบาย
3. การอธิบายและแสดงทรรศนะ	4. การพรรณนาและแสดงทรรศนะ

7. ร่างกายของคนในวัยทำงานไม่ต่างอะไรกับรถยนต์ ที่แรกๆ ก็ใช้ได้ดี วิ่งฉิวทุกสภาวะ มีปัญหาทวนใจน้อย แต่นานเข้าก็เริ่มไม่ได้ตั้งใจ ชักมีอาการแปลกๆ ให้ต้องกังวลอยู่บ่อยๆ จนบางครั้งก็เกือบต้องหามเข้าอู่ไปก็มี สาเหตุใหญ่ก็เพราะอายุการใช้งานมากขึ้น และขาดการเอาใจใส่อย่างสม่ำเสมอ ซึ่งเรามักจะแก้ปัญหาเฉพาะหน้าที่เกิดขึ้นเท่านั้น พร้อมทั้งทำจิตใจให้แจ่มใสอยู่เสมอ ถึงเวลาแล้วหรือยังสำหรับการยกเครื่องร่างกายให้พร้อม เพื่อการทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

ผู้เขียนใช้วิธีการเขียนตามข้อใด

1. อธิบายและสารก	2. อธิบายและอุปมา
3. อุปมาและบรรยาย	4. สารกและบรรยาย

8. ข้อความต่อไปนี้ใช้โวหารชนิดใดตามลำดับ

“พวกเรามาถึงอัมพวาตอนสาย แวะชมสวนส้มโอและชมการเกี่ยวน้ำตาลมะพร้าว การทำน้ำตาลมะพร้าวน่าสนใจมาก เมื่อได้น้ำตาลมาแล้วก็เทใส่กระทะใบบัว เคียวจนงวดเป็นสีเหลืองจัด และมีฟองเดือดปุดๆ ใช้ส้อมน้ำตาลกระแทกอย่างรวดเร็ว จนน้ำตาลชั้นแข็งก็จะได้น้ำตาลแท้”

1. บรรยายโวหารและอธิบายโวหาร	2. บรรยายโวหารและพรรณนาโวหาร
3. พรรณนาโวหารและอธิบายโวหาร	4. พรรณนาโวหารและบรรยายโวหาร

9. ข้อความต่อไปนี้เป็นโวหารชนิดใด

“สารอาหารในข้าวกล้องจะช่วยให้ร่างกายแข็งแรงและช่วยป้องกันโรคอ้วน ข้าวกล้องมีสารเส้นใยมากกว่าข้าวขาว 8 เท่า ข้าวกล้องจะช่วยดูดซับไขมันและน้ำตาลในอาหารแล้วขับออกมาเป็นกากอาหาร ทำให้ไขมันและน้ำตาลซึมเข้ากระแสเลือดน้อยลง”

1. บรรยายโวหาร	2. พรรณนาโวหาร
3. อธิบายโวหาร	4. สาธกโวหาร

10. ข้อความต่อไปนี้ใช้โวหารตามข้อใด

“ไอ้เหล่าจอมแห่งแกร่งกรัง เนื้อหนังเหยียนยังกะผิวลูกมะระแห้ง ตัวเล็กขนาดเด็กประถมปลาย ตัดผมสั้นเกรียนทรงนักเรียน มีหงอกแซมประปราย เล้าหน้าเหมือนตัวป้อปายหนังการตูน ตาดีเล็กเท่าเม็ดแตงโม เวลายิ้มหรือหัวเราะ หนึ่งตาแทบจะปิดหากันจนสนิท ปากกว้าง คั่งแพบ และฟันหน้าตอนบนหายไปหมด

1. พรรณนา และ อุปมา	2. พรรณนา และ สาธก
3. บรรยาย และ อุปมา	4. บรรยาย และ สาธก

11. คำประพันธ์ต่อไปนี้ใช้โวหารแบบใด

ณ ร่มไม้สาละพนาสัณฑ์
พระนางเริ่มเจี็บครรภ์มีทันน่าน
วิสาขะวันเพ็ญเพราเลิศ
บัวบุษารองพระบาทยาดราตาม

นามลุมพินีวันมหาสถาน
ประสูติกาลพระโอรสแสนงดงาม
พระกุมารผู้ประเสริฐแห่งโลกสาม
บุญญาขามจิตพร้อมน้อมประณต

1. บรรยายโวหาร	2. พรรณนาโวหาร
3. เทศนาโวหาร	4. สาธกโวหาร

12. ข้อความต่อไปนี้ เป็นโวหารชนิดใด

ดอกสีแดงของต้นหางนกยูงสองข้างทางผ่านไปอย่างรวดเร็ว รถเคลื่อนที่ไปข้างหน้าเหมือนลอยไปใ้อากาศ ในตัวของกะทิเบาโหวงเหมือนกล่องเปล่า ยังไงยังงั้น

1. บรรยาย และ อุปมา	2. พรรณนา และ อุปมา
3. บรรยาย และ สาธก	4. พรรณนา และ สาธก

13. ข้อใดไม่ใช่การเขียนแบบบรรยาย

1. ปลาหนักสามสิบกิโลกระทกผิวน้ำเสียงดัง มันหายใจขึ้นมายุ่งครู่หนึ่งก่อนพลิกกลับ แล้วผลุบหายลงสู่ใต้น้ำ
2. พ่อครัวรีบป็นขึ้นหลังคา อุ่มไ้ไ้ดังลงมาล่ำมไว้ หยิบผ้าขนหนูออกมาเช็ดขนให้มัน
3. รอยนต้คันหนึ่งเลียจากถนนใหญ่เข้ามาในซอยและจอดอยู่ใกล้ปากทางหลายนาที
4. เขายังจำใบหน้าท่าทางของเธอได้อย่างคิดตาเธอเป็นคนอ้วน หน้าอ้ม แก้มแดงเรื่อเหมือนดอกหงอนไก่บ้าน

14. ข้อใดมีลักษณะเป็นการเขียนแบบบรรยาย

1. ฝนฟ้ากระหน่ำพายุซ้่ากรรโงก	2. แสนวิโยคอนิจจันน้ำตาเอ๋ย
3. ทุกสิ่งล้วนไม่ป็นเหมือนเช่นเคย	4. ตัวเราเอยแสนอภัพอับปัญญา

15. ข้อใดใช้โวหารบรรยาย

1. ทิวแถวของสนทะเลโค้งขนานไปตามความยาวของหาดทราย ทะเลจีนใต้ กระเพื่อมผืนอยู่ในเว้งความมืด
2. หลังจากทีสี่สี่อื่ทั้งฝูงบินขึ้นไปหมุนวนอยู่ในท้องฟ้าเหนือหมู่บ้านแล้ว ทองอินทร์จึงถลาเข้าไปในสวนดอกไม้
3. ความใฝ่ฝันของฉันในวันนั้น ทำให้ชีวิตฉันพลัดหลงอยู่ในป่าพรุแห่งความทุกข์ อันลึกล้ำราวไม่มีที่สิ้นสุดเช่นนี้
4. กลิ่นลมหายใจของอันคามันแผ่ระลอกมากลบกลิ่นกลิ่นหอมของพืชพันธุ์ในทะเลสาบที่ระเหยออกมาจากกายของชายแก่

